

KO SMO SE ŠE VOZILI Z AVTOBUSI

Utrujenost in slaba prespanost sta mi zagrenili sicer nadvse lepo jutro na Kriških podih. Visoka sezona je napolnila Pogačnikov dom do stropa. Ko sva s prijateljem – klicali smo ga Karakter, a o izvoru tega imena je predolga in tudi neprimerna zgodba za planinsko knjigo – torej pozno popoldne prišla iz Krnice, so bila polna že tudi skupna ležišča. Prespati se je dalo le še v »rovu« pod streho, v nekem dolgem »kukerlu« med robom strehe in hodnikom, kamor so stlačili pomožna ležišča. Vhod je bil le na enem koncu in ravno iz tega je kasneje nastala težava. Noge so mi segale čisto v rob, kjer se je streha stikala s tlemi, če sem sédel, pa bi s čelom brez težav kresnil v strop. To sem si skušal zapomniti, ker če se človek sredi noči prebudi, včasih ne ve takoj, kje je, in v temi med obračanjem roko (ne)hote položi na kak vitalen organ sosede ali bog ne daj neznančevo kosmato brado. Ko se zave, da je nekaj narobe, pa še z glavo popravi slabo zabit špirovec na mansardi.

Slabost enega vhoda in izhoda se je izkazala kot zelo moteča, če se je eden od zadnjih v tem rovu spomnil iti na WC in se je nato kobacal preko vseh »trupel« do izhoda in potem čez nekaj minut spet nazaj. Dva ali trije pri tej odprtini, ki so ga najdlje biksali v jedilnici, so s tem še malo nadaljevali na ležiščih, dokler jim končno niso odpovedali »procesorji«. Nato tišina in tema. Žal to ni trajalo dolgo. Enemu od veseljakov je kmalu zavrela tista dobra volja, ki jo je še pred pol ure veselo sesal iz čutarice. Po nekaj kratkih izbruhih brez dima in ognja je spet nastala tišina. Nihče ni nič rekel, ne vem, ali so res vsi spali, jaz nisem, le poslušal sem, toda dogajanja ni bilo več. Po rovu se je počasi kot zelenkasti fosgen v italijanske linije pri Kobaridu leta sedemnajst priplazil jedki smrad po mešanici žganja in želodčne kisline.

Karakter me je prav kmalu dregnil pod rebra in zahteval baterijsko svetilko. Kot po navadi je ni imel, kot še nekaterih drugih malenkosti, glede katerih se

je vedno zanašal na druge. Pa ga vseeno ni prav nič oviralo, da se ne bi vedno hvalil, da nosi najlažji nahrbtnik, ker drugi nimamo pojma, kaj je treba spakirati vanj. Dal sem mu baterijo brez razmišljanja, menda ga ne bom pustil, da bi po temi čofotal čez smrdljive lužice na WC, kamor ga je menda tiščalo. In je šel. Meni pa spanec nikakor ni hotel v goste, sklepe sem imel preveč segrete od hoje in še prekleto slab zrak je bil v tej spalnici.

Čez dve uri mi je bilo popolnoma jasno, da je mene »scat peljal« in ne sebe! Pustil me je na nemilost v tistem temnem rovu, sebi pa postlal na kakšni klopi ali kaj takega. Bilo mi je pošteno žal, da si nisem tudi sam omislil kaj podobnega, a zdaj si nisem več znal pomagati. Če sem še tako napenjal oči, nisem razen fluorescentnih kazalcev na uri razločil niti najmanjše trohice svetlobe. Težka, kot mineštra gosta črna tema je bila, skoraj, kot če bi sredi karavanškega predora skozi varilsko masko gledal črncu v rit! Le še malo, pa bi me zajel napad klavstrofobije, začel bi mlatiti okoli sebe in se na vsak način prikopal do šest ali sedem metrov oddaljenega izhoda, a sem se le nekako uspel pomiriti ob misli na čofotanje, ki se mu ne bi mogel izogniti. Končno me je noč le vzela v nemiren spanec.

Zjutraj sem ga našel na tleh, pred vhodom v jedilnico, Karakterja namreč, ki je zavil v odeje in na debelo pokrit čez glavo še vedno smrčal, moja baterija pa mu je ležala pri zglavju, ko so ljudje že stopali čezenj k zajtrku. Pobral sem jo, nje ga pa ne prav nežno zbudil kar z nogo v predel, kjer sem slutil zadnjo plat.

»Da mi ne prideš več brez baterije na večdnevno turo, ker je pri meni nikdar več ne boš dobil,« sem mu zagrozil.

»Ne veš, kako sem se počutil v tisti zasmrajeni luknji!«

»Vem,« je preprosto odvrnil.

»Saj zato sem jo tudi zbrisal dol, preden bi se še ti tega spomnil. Ej, *sorry* stari, na Vršiču bom dal za pir!«

Kaj pa sem hotel? Sam sem ga povabil s seboj.

Na Razorju je že pošteno pripekalo in potem še vso Jubilejno pot do vrha Prisanka ali Prisojnika, kakor komu drago. Obe imeni sta razumljivi povprečnemu Slovincu, ki si zaradi njiju ne bo vzel toliko za mar, da bi se odločil za drugačnega od tistega, na katerem je prvič stal. Pa kaj bi to, saj menda sta to le imeni, ki se ravnata po pomladnem in jesenskem urnem zamiku. Ko ga spomladi sonce obsije, je – Pri-sojnik, ko pa ga pozno jeseni in pozimi pobeli sneg, nikar ne tvegate, že marsikdo se je iz njega Pri-sankal v večnost. Cele ure na poti nisva razen tropa gamsov srečala žive duše, na Prisojniku je bila pa že kar gneča. Vršič je blizu! Ampak dolga je ta Jubilejna in tudi z žejo sva se nemalo otepala. Saj človek ves čas po malem pije, toda v vročih dneh so izgube neprimerno večje od vsebine čutare v nahrbtniku. Sestopila sva kar po Jeseniški, skozi Okno. Čez ključno

mesto, kaminček, skozi katerega se pri vzponu plaziš in obenem porivaš nahrbtnik pred seboj, sva se prigoljufala bolj po kavbojsko, malo sva tudi trgala hlače »na trenje«.

V prijazni Erjavčevi koči mu nisem pozabil izterjati obljubljenega piva, toda presenetil me je kar z dvema, pa še čips je prinesel za zraven. Dve uri kasneje, ko sva preštela že vse ovinke do Kranjske Gore (dvema fantoma z nahrbtniki pač zlepa ne ustavijo), zato sva štop opustila že pred Kočo na Gozdu, sva končno sedla na avtobus. Prav lep izlet je bil sam po sebi, dogodivščine pa še nikakor ni bilo konec, kje pa, glavni ocvirek šele pride! Toda naj še omenim, da smo pisali leto 1989.

Avtobus je bil do polovice zaseden. Nekaj prepotenih planincev, ki smo na postaji basali velike nahrbtnike v prtljažni prostor, nekaj bolj ali manj naključnih potnikov in čisto na koncu sta vstopila še moški in ženska, ki sta takoj padla v oči kot nasprotje vsem nam. Že skozi okno sem opazoval par velikih kovčkov, ki jih je sprevednik posebej porinil v notranjost in zaprl v sosednji prekat. Moški je odseval živo sliko urejenosti in elegance, nosil je po meri ukrojeno obleko in belo srajco mu je kljub poletni vročini zaokrožila zategnjena kravata. Na oko je moral imeti okoli petdeset let. Ženska, ki ga je spremljala, pa bujna svetlolaska z dodelano frizuro, vsaj polovico mlajša od njega in v desnici je tovorila ogromen neseser (plastičen kovček, v katerem dame prenašajo nepogrešljive potrebščine za svoj brezhibni videz in samozavestno počutje). Človek bi najprej pomislil, da se jima je maloprej pokvaril mercedes in sta se zdaj prisiljena peljati z *rajo*.

Sprevednik je bil neki Mujo, kot sem ga sam pri sebi krstil, izkazalo se je, da je res iz tedanje BiH, ki je obstajala še v enem kosu. Počasi je začel *drukati* vozovnice na strojček in kmalu je spredaj, tam, kjer je na prvih dveh sedežih sedel tisti par, izbruhnil prepir. Sprva tiše in nadzorovano, da v sredini, kjer sva sedela midva, še nismo imeli pojma, kaj se sploh dogaja.

Že kmalu pa vse bolj silovito in na glas, kot se za južne mentalitete spodobi. Zanimivo je bilo predvsem to, da se moški sploh ni prepiral s sprevednikom, ker se nikakor ni hotel spustiti na njegovo raven, temveč je ves spor v njegovem imenu vodila ženska. On je le od časa do časa kaj pripomnil, pa še to skoraj polglasno in s pogledom naprej na cesto, kot da se ga vse skupaj sploh ne tiče. Brez dvoma pa je šlo za denar in tedaj smo tudi že bolj zadaj lahko razločili, da vsi trije govorijo tisti jezik, ki so ga hoteli v naši republiki uvesti kot »službenega«. Naj mi bo dovoljeno, da v grobi obliki povzamem dialog kar v njem, da ne bo preveč zvođenel.

Ko je Mujo možakarju in njegovi spremljevalki čisto jasno zagotovil, da se ne bo nikakršnemu kravatarju pustil »zajebavat« in zraven še podkrepil vsako tretjo besedo iz balkanskega psovarja (slovarja psovk), je njo kar vrglo v zrak:

»A ma šta pričaš, čovječe? Pa znaš ti uopšte, da je on važno službeno lice! Izgubičeš posao zbog toga!«⁴

»A?!« je rekel Mujo.

»On ti je glavni inspektor carinarnice iz Beoôograda!«⁵ je zategnila tisti ô, da me je kar zasrbelo po hrbtu.

Očitno je mislila, da bo s tem naredila takšen vtis, da se bo ubogi prevoznik sesedel na tla in mu med jokom začel poljubljati kot ogledalo zloščene čevlje. Pa kako se je zmotila! Bosanska glava ni zastoj tako trda, da jo je po ljudožerskem receptu treba kuhati vsaj dvajset minut dlje kot granitno kocko. Z rdečimi očmi je pogledal in skoraj bi prisegel, da se mu je malo pokadilo skozi ušesa na veliki glavi.

»Šta?« je siknil. »Baraáabo nad baraáabama!« je zategnil vsako besedo posebej.

»Pfuj!«

Moški, ki je do zdaj v bistvu le statiral in prenašal besedni spopad prevoznika in verjetno svoje tajnice – (po moji nestrokovni oceni je bil to precej širok pojem), zdaj ni več zdržal. Prvič, da je Muju pogledal v oči, saj tega kljub prvotnemu namenu ni zmožl prenesti. Zardel je do konca ušes in mu nekaj sunkovito rekel, pa vseeno še vedno brez povzdignjenega glasu, čisto na kratko; kot medklic ali kratko opozorilo. S tem pa je le še do konca razjarjenemu biku z rdečo plahto pomahal pred rogi. Mujo je zarjul, z naglo kretnjo je oplazil torbico in strojček za karte, ki sta potem v polkrogu zanihala na jermeni, na katerih sta mu visela okoli vratu, tako da je imel v trenutku proste roke.

»Jao, teško tebi! Izudaraču te ko konja!«⁶

Zgrabil je z rokami *federalca*, ki je bil verjetno takih prizorov vajen le iz slabih filmov, kot s kleščami ga je za ovratnik potegnil k sebi, da so pokali ramenski šivi na dragi obleki in se mu je v spodnjicah začel delati »zemljevid«.

»Stani!« je zarjul na šoferja in v slabi sekundi smo se ustavili, kajti čisto razločno se je slišalo, da se je prtljaga spodaj zapeljala vse do motorja.

Pnevmatska vrata so zašumela, niso se še do konca odprla, ko ga je za dlan privzdignjenega nad tlemi *kipnil* ven, da se je ulegel v travo, tam nekje sredi pokošenih travnikov za Gozdom Martuljkom. Onemeli smo to opazovali, vendar Mujo še ni končal:

⁴ Kaj sploh govoriš človek? Mar ne veš, da je on pomembna uradna oseba? Zaradi tega boš lahko ob službo.

⁵ On je glavni inšpektor carinarnice iz Beograda.

⁶ Joj, teško tebi. Pretepel te bom kot konja.

»A ti, gusko...!« je še zarenčal, čeprav tokrat brez potrebe.

Ženska je bila še mlada in je kar sama skočila čez vse tri stopnice ter varno pristala na nogah. In to kljub visokim petam, ki so se ji do podplata zapičile v trdo gorenjsko zemljo. Saj ljudje ob požarih skačejo še celo iz tretjega nadstropja in Mujo je zares gorel, lavo bi pljuval, če bi mogel. V dveh skokih je bil pri prtljažniku, ga bliskovito odprl in kovčke v dolgih lokih zmetal po travniku. Ko je vstopil, je kratko ukazal:

»Vôzi!«

Takoj smo krenili. Onadva spodaj sta začudeno gledala, ker sta se tako nepričakovano znašla »na deželi«, Mujo pa je mirno, kot da se ni čisto nič zgodilo, začel *kasirati*, kjer je prej nehal. Kmalu je bil pri nama.

»Baraba, kaj! Navajen je, da se mu povsod klanjajo,« sem ga malo pobezal, da bi morda kaj več zvedel o vzroku spora. Izkazalo se je, da naj bi mu možak – po svojem prepričanju – takrat plačal z dvema milijonoma, s tistim svetlo rjavim bankovcem, kot se ga morda še kdo spomni, na njem je bil upodobljen rudar in spodaj dvojka s šestimi ničlami. Ja, to so bila leta za zbiralce, bankovec je bil videti kot vlakovna kompozicija, toliko krogcev so že imeli spodaj zadnji primerki. Mujo pa se mi je na grobu svoje žive matere zaklinjal, da mu je dal le tistega za en milijon.

»I, ta baraba zdaj men táko, kobajagi, pa nisam ja padu sa kruške! Pa kaj je men dva miljuna, grem popoldan u suboto na Bled, pa jih zapijem!«

»Še prtljago imava,« sem rekel, ko je *drukal* vozovnici na strojček, pa je le široko odmahnil z roko, češ, kaj bi se sekiral za tisti drobiž. Mujo časti! Potem je šel dalje.

Še danes mi ni jasno, kaj in kako sta ukrepala osramočeni zvezni inšpektor in njegova spremljevalka.

Mobitelov še ni bilo, toda kljub temu jima je uspelo sprožiti bliskovito akcijo. Mujo svojega junaštva in slave borca za pravice malega človeka ni užival niti metra dlje kot do Jesenic. Na postaji je čakala marica z utripajočimi lučmi, tremi policisti in enim – sprevodnikom, ki so ga izbrskali od ne vem kod. Čez minuto smo istočasno odpeljali s postaje.

Ta dogodek je bil čisto resničen in s Karakterjem sva z njim še nemalokrat zabavala družčino. So bila pač leta, ko so se beograjski inšpektorji vozili na slovenske meje v službeno kontrolo. Iz meje se stéka v državno blagajno denarni slap in taki so mu pomagali usmerjati strugo proti Donavi. Kaj je danes z enim ali drugim, seveda ne vem, niti tega, kako jo je Mujo takrat odnesel. Prepričan pa sem, da je tisto soboto prihranil dva milijona, ki bi jih lahko zapil na Bledu, toda tudi tisk, čeprav še tako rumen, si o takih stvareh ni upal niti pisniti. Le tiste nekdanje države ni nikjer več, kajti par let po tem dogodku ji je še hudič rekel adijo!